

Den norske kirke, Møre bispedømme

PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

Møre bispedømme, november 2018

Innholdsfortegnelse

BISPEDØMMETS PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

1. Innledning	s. 3
2. Den sivile beredskap	s. 4
2.1 Organisering av redningstjenesten	s. 4
2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende	s. 4
2.3 Samarbeid med politi og fylkesmann	s. 5
2.4 Psykososiale kriseteam (kommunale kriseomsorgsgruppe).....	s. 6
2.5 Risikovurdering av egen virksomhet.....	s. 6
3. Den norske kirkes rolle	s. 7
3.1 Kirkens oppgaver ifølge Politiets beredskapssystem, PBS I	s. 7
3.2 Bispedømmerådet/biskopen.....	s. 7
3.3 Prostene og kirkevergene	s. 8
3.4 LRS-prester i Møre bispedømme.....	s. 8
3.5 Kirkelig personell på senter for evakuerte og pårørende.. ..	s. 9
3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet	s. 9
3.7 Beredskap ved sykehusene	s. 10
4. Lokalkirkens beredskap	s. 11
5. Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker. ..	s.12
6. Oppfølging	s.12
7. Viktige hjelpemidler for LRS-prester, proster, kirkeverger, Ledere ved mottakssentra og ressurspersoner	s. 12
8. Tiltakskort	s. 14
8.1 Tiltakskort LRS-prest	s. 14
8.2 Tiltakskort prost når LRS-prest ikke er innkalt av politiet	s. 15
8.3 Tiltakskort for leder a kirkens tjeneste på mottakssenter for overlevende eller pårørende	s. 16
9. Hvem gjør hva ved katastrofer og ulykker	s. 17

1. Innledning

Den norske kirke har en almen hjelpeplikt. Som kristen kirke har vi en særlig forpliktelse overfor mennesker i nød og kriser.

Den offentlige redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å reddde liv. I Politiets beredskapssystem del 1 (PBS I) er Den norske kirke oppført som en slik samvirkeaktør.

Målsettingen med denne planen er

- at HRS-/LRS-prester/diakoner, proster og annet kirkelig personell er beredt på og har kunnskap om sin plass og sine oppgaver i en katastrofesituasjon
- at menighetene er forberedt på å møte ulike behov for oppfølging og omsorg

Planens målgruppe er prester, diakoner, proster og daglige ledere for fellesrådene/kirkeverger. Det finnes egne retningslinjer for sentralkirkelig handling ved større ulykker og katastrofer.

En arbeidsgruppe under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utarbeidet i 1991 ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”. Denne utredningen ligger til grunn i arbeidet med kirkens katastrofeberedskap.

I tillegg til denne planen vil det være nødvendig at kirkelig personell har andre sentrale dokumenter lett tilgjengelig ved eventuell innsats. Dette er omtalt i denne planen, s. 11.

Beredskapen i form av skriftlige ressurser vil da bestå av fire hoveddeler:

- ”Den norske kirkes tjeneste ved katastrofer og ulykker”
- Møre bispedømmets plan ved katastrofer og ulykker
- Lokale planer for krisehåndtering
- Andre hjelpemidler og rutiner for den enkelte i samsvar med rolle ved ulykker og katastrofer. (Biskop, prost, LRS-prest, medlem av kriseteam osv.)

Annet grunnmaterieell er:

- ”Politiets beredskapssystem del I”,(PBS I) utgitt av Politidirektoratet (2011)
- «Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer» utgitt av Helsedirektoratet august 2012
- «Livsfaseriter» Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Planen trer i kraft når situasjonen går ut over den alminnelige funksjon med varsling av dødsfall (jfr. Rundskriv 2007/003) Vedlegg 1.

Det er viktig og helt nødvendig at det på forhånd utarbeides avtaler mellom de to arbeidsgiverlinjene i kirken om organisering av arbeidet og mandat til innkalling av kirkelig personell til tjeneste i en akutfase. (jfr pkt 3.3)

Normalt vil en slik ekstraordinær tilrettelegging av tjenesten ikke vare lenger enn ca to til tre døgn, de alminnelige funksjoner søkes opprettet så raskt som mulig.

2. Den sivile beredskap

2.1 Organisering av redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlig organiserte virksomheten som utøves ved øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som krever koordinering. Den er organisert som et samvirke mellom en rekke offentlige etater og private frivillige organisasjoner som er egnet til innsats for å redde liv. Det er Hovedredningssentralene i Stavanger og Bodø (HRS) og Lokal Redningssentral (LRS) som har ansvaret for all ledelse og koordinering av redningsaksjoner innen sine ansvarsområder. (PBS I, 6.3 og 6.3.1)

Redningstjenesten er organisert i to HRS (én for Sør-Norge og én for Nord-Norge) og 12 underordnede LRS). Hvert politidistrikt (inklusive Sysselmannen på Svalbard) fungerer ved behov som en lokal redningssentral, og lensmannskontorene er en del av politidistriktenes interne organisering. LRS har sitt sete der hvor politimesteren har hovedkontor. Nødetatene politi, brann og helse samt bl.a. representanter for Forsvar og Telenor i tillegg til Sivilforsvar og frivillige, utgjør ledelsen i LRS, med politimesteren som leder. *Til hver LRS er det oppnevnt en prest/diakon med stedfortreder som rådgiver(e).* (PBS I, 8.7) Samme samvirkeprinsipp er lagt til grunn for sammensetningen av ledelsen ved HRS-ene. *Til hver HRS er oppnevnt en prest/diakon som rådgiver.*

Lokal redningssentral (LRS) er en *funksjonell* organisering for å løse en oppgave når en redningsinnsats skal utføres i et politidistrikts ansvarsområde. Det er politiets ansvar å sørge for koordinering av slik innsats. "Stab" er tradisjonelt et uttrykk for "politimesterens ekstraordinære ledelsesapparat når det ordinære ledelsesapparat ikke er tilstrekkelig."

Denne planen kan også komme til anvendelse i et distrikt selv om det ikke settes LRS-stab. Det kan være aktuelt om hendelsen har skjedd andre steder i landet eller utenfor landets grenser. **Kirkens** tjenester vil gjerne være den samme, men LRS-prest/diakon vil da ha noe annen funksjon. Prosten vil normalt ha det koordinerende ansvaret med LRS-prest/diakon som rådgiver.

Møre og Romsdal har ett politidistrikt der politimesteren er stasjonert i Ålesund. Det er politiets operasjonssentral som organiserer og styrer offentlig innsatts ved ulykker og katastrofer, også når LRS- stab ikke blir satt.

2.2 Varsling, informasjon og annen støtte til pårørende

Melding til pårørende om dødsfall utenfor hjem eller helseinstitusjon er et politiansvar. I Norge er det avtalt ordning at politiet ber Den norske kirke (prest/diakon) om å ta kontakt med den/de pårørende på deres hjemsted (eller annet kjent oppholdssted) med anmodning om å gi slik melding, jfr. Politidirektoratets rundskriv 2007/003: "Formidling av informasjon til pårørende ved brå død, ulykke, katastrofe og kriminelle handlinger". Dødsfallet eller ulykken kan utløse bistand fra kommunalt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

Ved katastrofer/ulykker med mange rammede skjer i prinsippet det samme. Men her vil det være behov for et større apparat for at kirkelig personell og andre hjelpere skal kunne utføre sitt oppdrag tilfredsstillende.

Ved større hendelser kan pårørende bli hurtig varslet om ulykken, oftest gjennom nyhetsmedia eller ved bruk av mobiltelefon fra ulykkesstedet. Pårørende vil henvende seg til de stedene de tror de kan få informasjon om skadde, døde, savnede. Ved behov vil KRIPOS opprette et nasjonalt kontaktnummer for pårørende.

Kontakten med pårørende for informasjon og oppfølging vil normalt fortsette etter at selve redningsarbeidet er avsluttet og er ofte et samarbeid mellom politi, kirkelig personell, kommunale kriseteam og andre fagpersoner.

Redningstjenesten søker bistand fra de prester/diakoner Den norske kirke har utpekt og knyttet opp mot aktuell HRS eller LRS. Denne kontakten med pårørende for informasjon og oppfølging vil normalt fortsette etter at selve redningsarbeidet er avsluttet, og er ofte et samarbeid mellom politi, kirkelig personell, kommunale kriseteam og andre fagpersoner.

Det psykososiale støttearbeidet kan i akutfasen ta form av tilrettelagte sentre (for evakuerte og pårørende) i lokaler som kommunene har utpekt til slikt formål. Politiet/redningsledelsen bidrar ved opprettelse av slike sentre og er ansvarlig ledelse mens det psykososiale arbeidet vanligvis ledes av helse- og sosialtjenesten. Kirkens bistand inngår i dette tverrfaglige arbeidet. (Jfr PBS I, 11.1, 11.2.1-3) Mange steder vil kirkelig bistand være representert gjennom prester/diakoners deltakelse i kommunale kriseteam. Men politiet kan også be LRS-presten stille kirkelig personell på sentrene.

Kirkelig personell skal, i tillegg til å støtte de evakuerte eller pårørende etter omkomne, støtte pårørende til person som er savnet eller ikke vil bli funnet.

2.3 Samarbeid med politi og fylkesmann

Det er mange aktører i arbeid etter både større og mindre ulykker. En oversikt over disse finnes i boken "Politiets beredskapssystem del I", utgitt av Politidirektoratet (2011).

Den norske kirke er formelt innlemmet i samarbeid med politiet om redningstjenesten. Der hvor kirkelig personell er i direkte kontakt med berørte etter ulykker, har man et ansvar for at også representanter for andre kirker, **religioner og livssynsamfunn** trekkes inn der det er behov for det. LRS-prest/diakon og prost bør ha en løpende kontakt med lederne for lokale tros- og livssynssamfunn. Kirkelig fellesråd vil som gravferdsmyndighet ha lokalkunnskap om de ulike tros- og livssynssamfunn i kommunen.

Bispedømmekontoret sørger for ajourførte oversikter fra Fylkesmannen over ledere for aktuelle tros- og livssynssamfunn i Møre. Disse oversendes årlig **til proster og LRS-prester/diakoner**.

Fylkesberedskapsrådet har som oppgave å drøfte samfunnssikkerhets- og beredskapsspørsmål og skal være et forum for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet på de forskjellige områder. Det skal holde oversikt over sikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket og skal kunne være et instrument for fylkesmannen for koordinering av krisehåndtering

under alvorlige hendelser i fred, krise og krig. Biskopen er Den norske kirkes representant i dette rådet. **Politimesteren** samler de samarbeidende organer/etater og organisasjoner til jevnlig drøftelser og øvelser.

2.4 *Psykososiale kriseteam*

I kommunene er det opprettet **psykososiale kriseteam / - omsorgsteam** som har en viktig oppgave ved ulike mindre og større kriser og ulykker i området. Organiseringen av kriseteamene kan variere fra kommune til kommune. Men felles er at disse teamene også utgjør grunnstammen i oppfølging av berørte/pårørende ved ulykker og i større krisesituasjoner. I tråd med veilederen fra Helsedirektoratet anbefales det at prest eller diakon er fast med i disse teamene.

Mange hendelser vil ikke medføre at LRS-stab blir satt i politidistriktet, selv om det kommunale kriseteamet kobles inn av operasjonssentralen. Kirkens bistand på pårørende/evakuertesenter og annen kirkelig bistand, kan derfor være den samme som ved en redningssituasjon, men henstillingen om bistand kommer ikke nødvendigvis fra politimesteren. I stedet kan den komme fra leder i lokalt kriseteam, ordfører eller politiets operasjonssentral.

Det er derfor viktig at det er gode relasjoner og samarbeidslinjer mellom kriseteamene og kirkelig personell. Det som fungerer i det daglige vil også fungere i de ekstraordinære situasjonene. Det forventes at prostene har kontakt med lederen av kommunens kriseteam og at prostene legger til rette sørger for at lokal prest /eller diakon kan være fast medlem av slike team.

2.5 *Risikovurdering av egen virksomhet*

Det er viktig at både lokale menigheter og Møre bispedømme som helhet foretar en risikovurdering når det gjelder fare for liv og helse i egen virksomhet. Det er mer og mer vanlig at ulike grupper fra menighetene reiser på tur sammen. Det kan være bibelgrupper, konfirmantgrupper eller stabsfelleskap. Å være på reise innebærer alltid en ulykkesrisiko som utfordrer beredskapen til daglig ledelse i menighetene.

Dessuten vil det alltid være en risiko for at noen som deltar på gudstjenester eller andre arrangement i kirken, får et illebefinnende og må tas hånd om.

For å bli tryggere i slike situasjoner bør staber og ledelse på lokalt nivå så vel som på bispedømmenivå gjennomføre regelmessige «papirovelser» der mulige case blir gjennomgått og drøftet. I den grad det er mulig, bør det fastsettes klare rutiner for bestemte hendelser, som for eksempel ulykker når en gruppe fra menigheten er på reise i Norge eller i utlandet.

3. Den norske kirkes rolle

3.1 *Kirkelige oppgaver ifølge Politiets Beredskapssystem, PBS I, pkt. 5.4:*

5.4 Den norske kirke

Den norske kirke er formelt innlemmet i samarbeidet med politiet om redningstjenesten, og forberedt på å skulle ta del i arbeidet med å gi omsorg og krisestøtte til de rammede. Annen kulturell, tros- og livssynsmessig kompetanse søkes gjennom opparbeidede kontakter og gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges Kristne Råd.

Kirkerådet har ansvar for å koordinere kirkens del av beredskapen. Kirkens oppgaver vil først og fremst være å gi medmenneskelig støtte.

Ellers vil oppgavene for kirken særlig være å:

- **avgi prest som rådgiver til politimesterens stab, LRS og HRS**
- **varsle pårørende etter anmodning fra politiet**
- **gi støtte og sjelesorg**
- **forberede og lede sørgegudstjeneste og andre markeringer**
- **bistå ved syning og/eller overlevering av bårer**
- **bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet**
- **mobilisere det lokale kirkelige nettverket**
- **gi særskilt oppmerksomhet til pårørende som ikke får sine døde tilbake**

3.2 *Bispedømmerådet/biskopen*

Biskopen oppnevner LRS-prester/diakoner (etter avtale med diakonens arbeidsgiver) og deres stedfortredere til et LRS-team og meddeler disse til politimesteren. LRS prest/diakon må ikke ha andre beredskapsmessige oppdrag som kan være til hinder for tjenesten i redningsledelsen.

Bispedømmeadministrasjonen holder planverket oppdatert og offentlig tilgjengelig via bispedømmets hjemmeside. Den fører oppdatert liste over bispedømmets LRS-team, jfr. pkt. 3.4, og sørger for at alle tjenestegjørende har tilstrekkelig kunnskap og følelsesmessig beredskap til å delta i katastrofearbeid.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for oppdaterte lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn.

Bispedømmeadministrasjonen sørger for nødvendig rapportering og evaluering etter større innsats og at kopi av denne sendes Kirkerådet.

Alle bispedømmets prester inngår i bispedømmets beredskap og kan innkalles til tjeneste ved opprettede sentra for evakuerte og pårørende, dersom de ikke av biskopen/prosten er innvilget fritak fra beredskapsarbeid. Tilsvarende bør gjelde for diakoner som ikke har fått fritak fra beredskapsarbeid fra sine kirkeverger.

3.3 Prostene og kirkevergene

Det forventes at prost og kirkeverge har en gjennomtenkt beredskap vedrørende bruk av kirkelig innsatspersonell ved en ekstraordinær hendelse. Prost og kirkeverge må ha klare avtaler som sikrer en effektiv og hensiktsmessig bruk av personell og bygninger i en katastrofesituasjon. LRS-prest/diakon sitt mandat til innkalling inngår i disse avtalene.

Møre bispedømmekontor oppdaterer lister over kirkelige ressurspersoner i de to politidistriktene en gang for året og formidler denne informasjonen videre til LRS-prestene og til operasjonssentralene i de to politidistriktene.

Når LRS-prest er innkalt av politiet har de fullmakt til å kalle inn LRS-prest 2 og LRS-prest 3. Ved behov for ytterligere kirkelig bemanning, f. eks. ved formidling av dødsbud til mange pårørende eller til bemanning av pårørendesenter, utkaller LRS-prest nødvendig kirkelig personell **på vegne av prost og kirkeverge**, i tråd med gjeldende fullmakt og avtale.

Ytterlige behov for kirkelig personell i katastrofearbeidet ut over akuttbehovet, meldes kirkeverge og prost, som i sin tur står for ytterligere utkalling.

Prosten leder arbeidet med å få den **ordinære tjenesten** til å gå sin gang når andre blir utkalt. Når LRS-prest ikke deltar i redningsledelsen, vil det normalt være prosten som koordinerer arbeidet. Prosten samarbeider da med kommunens psykososiale kriseteam og eventuelt politiet om aktuell kirkelig bistand. LRS-prest kan da benyttes av prosten som rådgiver og ressursperson i arbeidet.

Det er et arbeidsgiveransvar å sørge for nødvendig **oppfølging av personale** etter en ekstraordinær innsats. Det tilligger prostene et særlig ansvar for avlastning og oppfølging av prestene som har gjort tjeneste lokalt. Tilsvarende gjelder kirkevergenes oppfølging av fellestrådets ansatte.

Prostene sørger for at kirkens tjeneste er hensiktsmessig organisert i forhold til **de kommunale kriseteam**.

3.4 LRS-prester i Møre bispedømme

Møre og Romsdal politidistrikt, Ålesund

LRS 1	Sokneprest Knut Bjune, Spjelkavik	tlf. 476 24 061
LRS 2	Sokneprest Arnt Sigurd Sollie	tlf. 481 26 123
LRS 3	Kapellan Joachim Haaland	tlf. 909 94 899

Bispedømmets LRS-team skal være tilstrekkelig informert av sine overordnede om tjenesten. De tar selv kontakt med den lokale politimester for gjensidig informasjon om oppgaver og eventuelle øvelser.

Det er viktig at LRS-prest tar kontakt og bygger relasjoner med politiet, også ved å delta på øvelser og regelmessige møter med redningsledelsen. Erfaring viser at opparbeidet kjennskap og tillit er viktig i en katastrofesituasjon.

LRS-prest har et ansvar for å ha noe kunnskap om aktuelle hensyn ved hendelser knyttet til personer med annen tro- og livssynstilknytning og har ansvar for å kontakte representanter for disse ved behov. På hjemmesiden til Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn kan man finne representanter for de ulike samfunnene. Disse vil være behjelpelige med å finne fram til eventuelle lokale kontakter: www.trooglivssyn.no. Trossamfunn tilsluttet Norges Kristne Råd finnes under www.norkr.no.

LRS-prest deltar på øvelser og leverer rapport fra disse til biskopen og Kirkerådet samt til prost og kirkeverge.

Det er utarbeidet **Tiltakskort for LRS-prest/diakon**, se kap. 8.1.

LRS-prest tar initiativ til årlige møter med prostene i sitt distrikt for gjensidig informasjon og oppdatering.

3.5 Kirkelig personell på sentre for evakuerte og pårørende

Når LRS i samråd med LRS-presten/diakonen finner det påkrevet, blir annet kirkelig personell innkalt til tjeneste blant evakuerte og pårørende. Prester og diakoner innkalles i henhold til avtalte rutiner.

Kirkelig personell har et særlig ansvar for å formidle kontakt til andre tros- og livssynssamfunn ved behov.

Målsettingen med prestens/diakonens arbeid er å bistå evakuerte og pårørende og andre berørte gjennom informasjon, samtale og sjelesorg. Antall personer må tilpasses situasjonen. De som møter kan bære tjenestedrakt, og vil trenge kirkelig identitetskort (= tjenestebevis).

Tiltakskort for leder/medvirkende i kirkens tjeneste på sentre for evakuerte og pårørende er beskrevet i kap. 8.

3.6 Hendelser/ulykker som utløser redningstjeneste i andre politidistrikt eller i utlandet.

Det er mulig at hendelsen skjer i ett politidistrikt, mens en rekke oppgaver knyttet til varsling av pårørende vil finne sted utenfor dette distriktet. Det er flere slike eksempler på innenlands ulykker hvor det er tilfelle, og det vil være tilfelle ved ulykker i utlandet.

Den norske kirkes oppgaver utføres da i tråd med det som er beskrevet i pkt 2.2, dvs. vanlig praksis for informasjon via lokalt politi og formidling av dødsbudskap med nødvendige tilpasninger til den aktuelle hendelse.

Det vil ofte være hensiktsmessig at politidistrikt som ikke leder redningsarbeidet, men som har mange direkte berørte, organiserer sine oppgaver tilnærmet lik LRS-planens opplegg for stabsarbeid og informasjon, inklusive funksjonen som LRS-prest. **Prost og LRS-prest skal ta**

kontakt med hverandre for å avklare situasjonen og se på disponeringen av ressursene. "Tiltakskort LRS-prest" vil være veiledende også i denne situasjonen.

Det er mulig omfanget/antall døde fra et lokalsamfunn tilsier at særskilte tiltak iverksettes (pårørendesenter, informasjonstiltak på arbeidssted, skole osv), se planens pkt 4. Det påhviler kirkelig personell den samme forpliktelse til å bistå i arbeidet ved slike situasjoner som ved en LRS-situasjon.

Dersom henvendelse om den ekstraordinære hendelsen er gått til vakthavende prest/ordinær beredskapstelefon, skal denne selv gi melding videre til prosten.

Ved hendelser hvor politidistriktet ikke sammenkaller redningsledelsen, er det prosten som har ansvar for koordinering av den kirkelige tjenesten. Dette gjelder enten forespørselen kommer fra politiet eller kommunen. Ved enkelte større hendelser vil det være naturlig at **bispedømmekontoret bistår** ved bemanningsbehov og annet.

Noen varslingsoppgaver kan inneholde utfordringer som gir ekstra stort behov for samarbeid politi-kirke i kontakt med pårørende. Som eksempel kan nevnes ulykker og selvmord der barn og unge er rammet, arbeidsulykker og drap eller annen alvorlig kriminalitet hvor både offerets og gjerningsmannens pårørende skal varsles og gis støtte.

Slike varslingsoppgaver fordrer også at kirkelig personell får tilstrekkelig og adekvat oppfølging i etterkant. Dette er i første rekke **prost/kirkeverge** sitt ansvar. Den kirkelige innsatsen organiseres da på det nivå som situasjonen krever.

<https://dokumenter.kirken.no/Dokumenter/Kirkerådet/HMS-rutiner%20ved%20dødsbud.pdf#search=d%C3%B8dsbud>

https://dokumenter.kirken.no/Dokumenter/Kirkerådet/HR_Karen%20Marie/Sjekkliste%20dødsbud.pdf#search=d%C3%B8dsbud

3.7 Beredskap ved sykehusene

Møre bispedømme har følgende sykehus:

Kristiansund sykehus	tlf. 71 12 00 00
Molde sykehus	tlf. 71 12 00 00
Ålesund sykehus	tlf. 70 10 50 00
Volda sykehus	tlf. 70 05 82 00

Sykehusene har mottak av pårørende og etablerer pårørendesenter ved behov. Når skadde og døde er ankommet sykehuset, er det sykehuset/helseforetaket som har ansvar for varsling og ivaretagelse av pårørende. Hvis sykehuset ønsker bistand av kirkelig eller annen tros- og livssynsmessig art, går henvendelsen til prosten som sørger for at sykehuset har de nødvendige telefonnummer.

4. Lokalkirkens beredskap

Det er nødvendig at menighetsråd og stab gjennomtenker sin oppgave og praksis ved lokale katastrofer/ulykker. Dette skal nedtegnes i en plan som er lett tilgjengelig. Planen trenger ikke være omfattende, men sikre rask og adekvat handling lokalt. Menighetsrådet, kirkevergen og prosten skal gjensidig informere hverandre om lokale planer.

Følgende momenter bør være med i en lokal plan:

- Lederstruktur for den lokal beredskap. (Hvem deltar og hvem kaller inn)
- Hvem overtar ansvar for daglig drift for ansatte som involveres i kriseledelsen?
- Hvem er lokal kontaktperson for pressen?
- Kontaktinformasjon til lokalt kriseteam (leder og kirkelig medlem)
- Kontaktinformasjon til prost og kirkeverge
- Prosedyre og ansvarsrutiner ved etablering av åpen kirke
- Prosedyre for skjerming av pårørende ved minnegudstjenester og lignende

Ved ulykker i lokalmiljøet eller ulykker andre steder hvor mange fra lokalmiljøet er rammet, vil det være behov for å åpne kirken for lystenning og samtale, eventuelt også et lokale/menighetshus der folk kan samles. Kirkelig fellestråd er ansvarlig for sikkerhet og brannberedskap ved åpne kirker.

I åpen kirke bør det være et bord i inngangspartiet med blomster og lys og eventuelt en kondolanseprotokoll. Eventuelt sted for lystenning, lysglobe eller telys, må sikres i forhold til brann og ha nødvendig vakthold. Rengjøring og rydding må ivaretas.

Informasjon til publikum, både med plakater, på nettet og i andre former er viktig. Det må være klare avtaler om hvem som skal uttale seg til pressen og det anbefales å ha en egen pressekontakt. Taushetsplikten i forhold til de pårørende må ivaretas. Se for øvrig pkt 5.

Tilstedeværelsen blant rammede og berørte består i å lytte, være stille sammen, gi kvalitetssikret informasjon og ellers stå til tjeneste. Kirkelig ansatte og frivillige kan stå sammen om denne tjenesten.

Kirkens ansatte kan være behjelpelig med å kontakte ønsket hjelp fra annet tros- eller livssynssamfunn, eller med å kontakte medisinsk, psykologisk eller sosialfaglig bistand.

Ansatte følger opp behov for kirkelig medvirkning ved minnemarkeringer lokalt, for eksempel på arbeidsplass, i skole eller barnehage.

Menighetsråd/stab kan selv ta initiativ til lokale bønne- og klagegudstjenester, sørge- eller minnegudstjenester, tilpasset den aktuelle situasjonen. Dette skal alltid skje i samråd med prost og kirkeverge.

Når grupper fra menigheten reiser på tur, må reiserute og deltakerlister oppbevares på kontoret.

5. **Mediene og kirkens offentlige rolle ved katastrofer og ulykker**

Den norske kirke har en offentlig rolle ved tilrettelegging for ulike rituelle handlinger, som lystenning i åpne kirker, minnemarkeringer, sørgegudstjenester og begravelser.

Videre har kirkens representanter ofte en rolle som en offentlig sjelesørger og som bidragsyter og brobygger i et pluralistisk samfunn. I tillegg kommer den rollen kirkelige medarbeidere ofte får i media i forbindelse med åpne kirker, innsats på pårørendesenter og lignende.

Det finnes ressursmaterieell på:

<https://intranett.kirken.no/nn/arbeidsstotte/informasjon-og-kommunikasjon/kommunikasjon/mote-med-media-ulykker-kriser/www.kirken.no/tema/>

6. **Oppfølging**

- av kirkelig personell

Arbeidsgiver har ansvar for oppfølgingen. Det er meget viktig at de kirkelig ansatte som blir involvert i en ulykke/katastrofe, får den oppfølging som er nødvendig.

Avlastningssamtale i gruppe eller individuelt skal gjennomføres etter endt oppdrag. Andre tiltak kan være psykologisk debriefing etter en tid, mulighet til tjenestefri for å få noen dagers rekreasjon eller andre oppfølgings- og støttetiltak.

-av frivillige

Frivillig personell kan ha viktige oppgaver, for eksempel i forbindelse med tilstedeværelse i åpen kirke eller ved forpleining. Det er viktig at den som har ansvar for de frivillige, ser og verdsetter deres innstas og at også de får nødvendig oppfølging.

- av berørte

Personer kirkelig ansatte kommer i kontakt med i forbindelse med arbeidet på evakueringsenter og pårørendesenter eller pr. telefon, kan ha behov for kontakt, samtale og sjelesorg etter akuttfasen. Kirkens personell må formidle eller gi veiledning om hvem de kan ta kontakt med etter akuttfasen.

7. **Viktige hjelpemidler for LRS-prester, proster, kirkeverger, ledere ved mottakssentra og ressurspersoner.**

LRS-prest/diakon og prost:

- Tiltakskort
- ID-kort
- Liste over kirkelige ressurspersoner ved ulykker i Møre
- Telefonnummer til prost og andre LRS-prester
- Politiets beredskapssystem del I PBS 1
- Livsfaseriter. Religions- og livssynspolitiske utfordringer i Norge
- Lister over aktuelle tros- og livssynssamfunn
- Lokale kirkelige beredskapsplaner (prost)

Leder samlingssted:

- Tiltakskort
- ID –kort
- Liste over kirkelige ressurspersoner ved ulykker i Møre
- Telefonnummer til prost og LRS-prester
- Liste over aktuelle tros- og livssynssamfunn

Prest/diakon i tjeneste:

- ID -kort
- Liste over kirkelige ressurspersoner ved ulykker i Møre

Kirkeverge:

- Bispedømmets beredskapsplan
- Menighetens beredskapsplan
- Telefonnummer til LRS-prester
- Liste over kirkelige ressurspersoner ved ulykker i Møre

8. Tiltakskort

8.1 Tiltakskort LRS-prest

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker og er biskopens representant i den lokale redningsentralen som politiet etablerer og leder (LRS).

Oppgaver

- Du innkalles til tjenesten av politiet eller tar selv kontakt i en krisesituasjon og skal:
 - på oppdrag fra politiet bistå med varsling
 - på oppdrag fra politiet vurdere behov for kirkelig personell til evakueresenter og pårørendesenter i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet og utkalle slikt personell fra begge arbeidsgiverlinjer.
 - ha løpende kontakt med de kirkelige lederne på de aktuelle sentrene
 - ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
 - gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
 - på forespørsel sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
 - ved behov sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
 - ved behov sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
 - på oppdrag påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
 - bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
 - ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsattpersonell
 - sørge for at det vurderes om minnemarkeringer og sørgegudstjeneste bør holdes og videreformidle dette til aktuelle parter
 - orientere berørte menigheter
 - orientere berørte proster og kirkeverger
 - orientere biskopen
 - føre loggbok over egen aktivitet
 - generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
 - følge opp retningslinjene trukket i veiledningen ”Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer”, Jfr. kap. 5.
 - avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi til prost og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du er i LRS-arbeidet underlagt politimesteren.

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør ligge på LRS-prestens bosted og kontor og medbringes sammen med ID-kort ved innkalling til tjeneste.

8.2 Tiltakskort prost når LRS-prest ikke er innkalt av politiet

Ansvarsområde

Du er hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenester ved katastrofer og ulykker og følger LRS-planverket så langt det er hensiktsmessig. (Dersom LRS-prest er innkalt av redningsledelsen er denne hovedansvarlig for organiseringen av de kirkelige tjenestene, og prosten bistår etter behov.)

Oppgaver

- Du tar selv kontakt eller blir varslet av det kommunale kriseteamet eller andre instanser og skal:
 - på oppdrag fra politiet bistå med varsling
 - vurdere å kalle inn LRS-prest for rådgivning og fordeling av aktuelle arbeidsoppgaver
 - på oppdrag fra leder for evakuerte-/pårørendesenter innkalle kirkelig personell til disse sentrene i henhold til ulykkens omfang og hvem ulykken har rammet
 - ha løpende kontakt med lederne for den kirkelige innsatsen på de aktuelle sentrene
 - ha løpende kontakt med kirkelig leder av mottak på sykehus
 - gi bistand til disse lederne i aktuelle spørsmål
 - ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved identifisering
 - ved behov, sørge for kirkelig personell til støtte ved syning
 - ved behov, sørge for kirkelig personell til å bistå pårørende ved besøk på ulykkesstedet
 - på oppdrag, påse at transport og mottak av kister skjer på en respektfull og god måte
 - bistå politiet i religiøse og kulturelle spørsmål
 - ved behov, sørge for kirkelig støtte til annet innsatspersonell
 - sørge for at minnemarkeringer og sørgegudstjeneste vurderes holdt
 - orientere berørte menigheter
 - orientere andre berørte proster og kirkeverger
 - orientere biskopen
 - føre loggbok over egen aktivitet
 - generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
 - følge opp retningslinjene trukket i veiledningen "Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer", jfr. kap. 5.
 - avgi en skriftlig oppsummerende rapport til politimesteren, biskopen og Kirkerådet med kopi LRS-prest og kirkeverge

Samarbeidslinjer

Du samarbeider med politi og kommunens psykososiale omsorgsteam/kriseteam.

Du rådfører deg med LRS-prest og kaller ved behov vedkommende inn til tjeneste

Du samarbeider med kirkeverge ut fra gjeldende planverk/avtaler

Nærmeste overordnede i kirkelige spørsmål er biskopen.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på prostens bosted og kontor og medbringes sammen med ID-kort ved innkalling til tjeneste.

8.3 *Tiltakskort for leder av kirkens tjeneste på mottakssentre for overlevende eller pårørende:*

Ansvarsområde

Du er ansvarlig for den kirkelige tjenesten på senteret. De konkrete kirkelige tjenester på senteret avtales og avklares med innsatsleder og leder for psykososial støttetjeneste

Oppgaver

- Du innkalles av LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen eller tar selv kontakt, og skal:
 - melde deg for ledelsen av senteret og for lederen av de psykososiale tjenester
 - organisere den kirkelige tjenesten, evt. i samarbeid med kirkelig ansatte som deltar i kommunens kriseteam.
 - føre loggbok
 - i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for videre kirkelig bemanning og be LRS-presten/diakonen eller prosten/kirkevergen innkalle disse
 - i samråd med lederen for den psyko-sosiale tjenesten vurdere behovet for språklig og annen kulturell og religiøs kompetanse
 - føre vaktliste
 - holde løpende kontakt med LRS-presten/diakonen, evt prosten for gjensidig oppdatering
 - gi nytt personell informasjon om ulykken og innføring i tjenesten
 - kanalisere aktuelle behov for oppfølging av rammede
 - mobilisere det lokale kirkelige nettverket
 - generelt henvise til politiets opplegg for medieinformasjon
 - følge opp retningslinjene trukket i veiledningen ”Mediene og kirkens offentlige rolle ved ulykker og katastrofer”
 - påse at det blir holdt avlastningssamtaler for avtroppende personell
 - gi respektive proster, kirkeverger og LRS-prest/diakon melding om hvilke ansatte som deltar i katastrofearbeidet
 - avgi en skriftlig oppsummerende rapport til LRS-presten/diakonen eller prosten

Samarbeidslinjer

Politiets innsatsleder er din overordnede på innsatsstedet

Du er underlagt stedlig leder av de psykososiale tjenester.

Du holder løpende kontakt med leder av kommunens kriseteam og eventuelt kirkelig personell i dette.

Du er nærmeste overordnede for kirkelig personell på senteret.

LRS-prest/diakon eller prosten er din kirkelig overordnede.

Dette tiltakskortet bør forefinnes på bostedet og medbringes sammen med ID-kort ved innkalling til tjeneste.

9. Hvem gjør hva ved katastrofer og ulykker?

Hvem	Løpende beredskap	Ved større hendelser
Politiet	<ul style="list-style-type: none"> Når små eller store ulykker skjer, fungerer politiets operasjonssentral som Lokal redningssentral (LRS) Har ansvar for at pårørende blir varslet når uventet død inntreffer. Normalt varsles det via den lokale menighetspresten eller prostiets beredskapsvakt 	<ul style="list-style-type: none"> Velger det ledelsesprinsipp som er hensiktsmessig Varsler alle berørte etater om nødvendige tiltak Oppretter sentre for pårørende og evakuerte Sørger for at uventet død varsles til pårørende som normalt via lokal menighets- eller beredskapsprest
LRS-prest	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å organisere kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Har jevnlig kontakt med politidistriktets ledelse Holder sine stedfortredere og proster jevnlig oppdatert Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn Har kontakt med kirkeverge om planer og rutiner 	<ul style="list-style-type: none"> Har hovedansvar for å lede kirkens katastrofearbeid i politidistriktet Bistår politiet i LRS-arbeidet Innkaller prester og diakoner som skal lede det kirkelige arbeidet ved senterne for pårørende og evakuerte og melder øvrig kirkelig bemanningsbehov til proster og kirkeverger Bistår ved behov med å kalle inn personer fra aktuelle tros- og livssynssamfunn
Prester og diakoner i tjeneste	<ul style="list-style-type: none"> Holder seg oppdatert på bispedømmets og menighetens beredskapsplaner Prester deltar i det daglige og ukentlige beredskapsarbeidet i hvert prosti 	<ul style="list-style-type: none"> Blir ved behov innkalt til det kirkelige arbeidet på senter for pårørende eller evakuerte Bidrar med aktuell oppfølging av berørte og evt med å åpne lokal kirke for samtale og stillhet
Biskop Bispedømme-administrasjon	<ul style="list-style-type: none"> Oppnevner LRS-prester med stedfortredere Holder planverket som gjelder ulykker og katastrofer, inkludert aktuelle lister, oppdatert 	<ul style="list-style-type: none"> Representerer kirken i media Tar del i offentlige minnemarkeringer og sørgegudstjenester Veileder og informerer kirkelige medarbeidere om ansvar og oppgaver og evt ressursmateriale Bistår med koordinering av den kirkelige tjeneste der omfanget av innsats tilsier det
Prost	<ul style="list-style-type: none"> Gjør avtaler med kirkeverge om beredskap for ansatte og bygninger Organiserer tjenesten med prostiets daglige og ukentlige 	<ul style="list-style-type: none"> Sørger for aktuell bemanning ut fra meldte behov og etter avtalte rutiner Ser til at den vanlige virksomhet blir ivaretatt når noen er utkalt til arbeid

	beredskapsvakter <ul style="list-style-type: none"> • Har kontakt med LRS-prest og er fortrolig med dennes instruks • Gjør seg kjent med fellesrådets aktuelle HMS-rutiner • Har oversikt over kirkelig bemanning i kommunale psykososiale støtteteam i prostiet • Har kontakt med ledere i aktuelle tros- og livssynssamfunn 	på senter for pårørende eller evakuerte <ul style="list-style-type: none"> • Leder kirkens katastrofearbeid når LRS-prest/diakon ikke kalles inn av politiet • Gir involverte prester nødvendig oppfølging og veiledning • Bistår lokal menighet og prest med sorg- eller minnegudstjeneste • Har løpende kontakt med aktuelle kirkeverger og eventuelle ledere for kommunale kristeteam
Kirkeverge	<ul style="list-style-type: none"> • Gjør avtaler med prosten om beredskap for ansatte og bygninger • Setter seg inn i bispedømmets beredskapsplan • Medvirker til menighetens og fellesrådets beredskapsplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Er i løpende kontakt med prosten • Bidrar evt. med å åpne lokale kirker for samtale og stillhet • Gir involverte diakoner og andre medarbeidere nødvendig oppfølging og veiledning • Holder kontakt med kommunal(e) kriseteam i sitt område